

ISTEN ÚTJAI

Közel három millió dollárért (826 M Ft) kelt el egy árverésen Albert Einstein levele, amelyben azt írja, hogy az Isten szó számára az emberi gyengeség kifejeződése, a Biblia pedig primitív legendák gyűjteménye.

Nesze neked hittudomány? „A hívő ember számára a hite (...) hordoz egy alapvető és másra vissza nem vezethető bizonyosságot, miszerint tudom, kinek hittem és biztos vagyok benne.” Isten nyomai bár megsejthetők a kozmoszban, sokkal inkább az emberben keresendők. (Timótheus II. levél 2,12). (The Guardian, Új ember, MTI nyomán).

Elnézó, lágy november után rideg december, nem tréfál: éles szél vág a Duna felől, megtépázza a könnyelmű ballonokat, belekap a nyár eleje óta szolgáló vászonsapkába; aki nem hitte, most már bizonyos lehet benne: idén is eljő Karácsony. Unalmas-dolgos kedd délelőtt néhányan elmennek a Limes határig; ameddig mások a munkahelyükön nyúzzák az igát, ők városi sétán vesznek részt. *Hétvégén nem érünk rá, és oly régóta vágytunk ide...* Érdeklődő nyugdíjasok, tudni vágyó fiatalabbak, előkerül a fényképezőgép és a jegyzetfüzet. A sétavezető gyakorlott léptekkel a mezőny élére áll, kedélyes hangulatban, szakszerűen bonyolódik az esemény. *Indítsuk sétánkat az ókeresztényekkel, akik a Krisztus születése körüli időkből jelentek meg. A rómaiak körülbelül ötszáz évig voltak jelen a Birodalom határát jelentő Duna vonalában. Óbuda Alsó Pannónia (Pannonia Inferior) helytartói székhelye lett, ahol katonai tábornok építettek. A civilekkel együtt mintegy hatvanezer lakos élt itt. Jelenlétüket haladás és pusztítás jellemezte...*

A Hunor és a Körte utca torkolatánál aprócska terecske búvik, kő követ koptatott a hosszú évszázadok alatt, miután lerombolták a kápolnát. *Ez volna a műemlékvédelem?* Többen szót emelnek, és a szomszédos telkeken épült hiper-épületekre függesztik aggódó tekintetüket. Tradíció? Koncepció? Idegen szavakkal tele az univerzum, a csoport áhítattal lép az ősök lábnyomával keretezett romok közé. A

túravezető képeket mutat (Kr. u. II-III. század), amint keresztényeket vetnek vicsgörgő oroszlánok közé, s mesél a hit jellemformáló erejéről, valamint a szlovén kőfaragóról, aki megtagadta, hogy pogány istent imádjon.

Nem mondanám, hogy életbiztosítás volt kereszteteket faragni abban az időben, s gondoljunk a mindenkori hősökre, akik a konformisták ellenében, akár veszély vagy népszerűségvesztés árán is kitartanak, és készek „meghalni” hitükért...

Rögös pálya a filozófiai, de mindig kiderül az ég, s folytatódik a történelemese.

A IV. században vált államvallássá a kereszténység, az agresszív katonaállam jelenléte

mellett. Ahol állunk, a pannóniai légió területe, a római hadsereg szálláshelye volt, hat-ezer hivatásos harccsal. A sereget germánok, szlávok, hunok, szírek alkották; azok a szírek nem ezek a szírek voltak, akikkel ma találkozhatunk. A katonák csak húsz-huszonöt év szolgálat után mehettek nyugdíjba. Vándoroltak egyik helyszínről a másikra, körülöttük élt a családjuk és a hadtáp: orvos, pék, szakács, kovács...

És a csontkovács... Mosoly derül az arcokon, de ezúttal ellenállunk a szerencsés emberi természet taglalásának, azt feledni legjobb helyszín a Flórián téri aluljáró. Odalent, a légió egykori főutcáján jelentős a gyalogos-

forgalom. *Nem csoda, hogy ma is itt nyüzsög a nép...* Néhány lokálpatrióta szabadkoczik, hogy nem illendő, hogy a kifözde olajos üstjének látványa lenyomja az antikvitás iránt érzett áhítatot, holott háromezer évvel ezelőtt sem lehetett másként.

Az aluljáró igazi hungarikum: a lángossütő mellett remekül megfér az ókori fal dísz, a faragott szobor; igaz, másolat mind, de azért mégis... Mit gondolnak, mit ábrázol a kép?

Azonnali ajánlatok érkeznek, a legerősebb közülük az egyik úr látomása: *női szülés...*

Felkapják fejüket a sétálók. *Milyen van még?* De ha már a gender begyűrűzött a hétköznapi képzelgésbe, mosolyogjunk még egyet;

főképpen, amikor elhangzik a megfejtés. *Ez bizony a rejtélyes Mithrász-vallás visszatérő üzenete: a bika leölése.* A csoport Buda kacsaringói között visszatér a jelen-múltba. A Krúdy-negyedben igazán költőivé válik az elbeszélés; a szikrázó aszfalton borzongó pocsoltyák engednek a napsugaraknak.

Következő állomásunk a zsinagóga. 1820–21-ben épült, klasszicista stílusban. Az 1340-es években találtak először zsidó lakosságot jelenlétére utaló emlékeket. A következő évszázadokban azon-

ban a török hódítást, majd a mohácsi vészt követő időkben nem épülhetett imaház. Legközelebb a Zichyek engedélyezték zsidó kereskedőknek, hogy letelepedjenek Óbudán. . .

A zsinagógába színes üveglablakokon át ömlik a fény, a fal mentén menóra és hanukia, a terem mennyezetét huszonegyezer ezüstös hexagram díszíti. Középen áll a szószéknek megfelelő bima, a frigszekrényben őrzik a vallási parancsolatokat tartalmazó Tórárt. A látogatók elfoglalják helyüket a faragott székeken, ezúttal férfi és nő bátran keveredhet egymással; istentiszteletet viszont csak akkor lehet tartani, ha legalább tíz, tizenhárom évesnél idősebb fiú és férfi van jelen.

mondatot engedélyez, a többihez tessék hozzáolvasni. *Folytassuk a katolikusokkal. . .* Újból fellegek ereszkednek az égből, észak felől feltámadt a szél, elkel a nyakba húzott sálkendő. Előkerül a kulcs, és Isten másik hajlékának ajtaja kinyílik a látogatók előtt. *Tudják-e, hogy Jézus valószínűleg nem úgy nézett ki, mint ahogyan a hollywoodi filmekben ábrázolják?* A sétavezető újabb fotográfiát mutat; eszerint akár fekete hajú, zömök arcú ember, tüzes szemekkel is lehetett a keresztények feljebbvalója. Ezek után már az sem meglepő, hogy a Krisztus halálát közvetlenül követő korokban születését alig, mennybemenetelét viszont annál inkább ünnepelték. *Anyanyel-*

Építette, rombolta, hitte, tagadta, a hely szentsége mindvégig megmaradt, s lett fényes plébániából szerény kápolna, azután kezdődött minden előről. A templomban méltósággal száll a hang, súlyos oltárok, büszke szobrok hirdetik a dicsőséget, és alázattal figyelmeztetnek az intencióra, hogy ember ne legyen embernek farkasa. A sétálók szedelődözködnek, lassan csukódik mögöttük a hideg kapu.

Utolsó állomásunk Budapest legrégebbi református közösségének háza. Régészeti feltárások alkalmával kiderült, hogy valamikor itt királyi vár állt. A XIII. századi köveket az idők folyamán széthordták, viszont a

parókia alatt az egyik torony járószintjének darabjai megmaradtak. *II. József 1781-ben a Türeلمي Rendeletben engedélyezte templom építését, de kikötötte, hogy nem lehet tornya, és nem nyílhat az utcáról. . .*

Méltó nehézségek a reformáció híveinek; Luther, Kálvin, búcsúcédulák. . . A társaság figyelemmel hallgatja az újabb történeteket; menne is, maradna is, és a levegőben sokáig ott cseng a mindenkori utolsó mondat, amellyel ki tudja már, melyik vallás földi helytartója bocsátja útnak híveit: *Miután néhány percet csendben imádkoztatok, kifelé menet nézzetek körül a világban. . .*

Az épületet többféle célra használták. A mi időkben volt múzeum, raktár, vallási műsorok helyszíne, filmstúdió; itt forgatták a Süssü a sárkány című bábsorozatot is. A zsidók életére és történetére egyébként jellemző a változás, s amellet a hagyományörzés. A vallási életük hasonló jegyeket mutat, hiszen a vándorlások során mindenhol felépítették a szent sátrat, benne a frigládával. Alkalmi imaházak voltak azok, hiszen templomból számukra csak egy létezik: Jeruzsálemben, a Siratófalnál. . .

Vonzó ételillat kúszik a sorok közé, és élénk beszélgetés hangja szűrődik át a függönyök mögüli; a pappal sajnos nem találkozhatunk, mert kiszaladt gyertyát venni. *Itt bent ebédelnék?* Csodálkozik az egyik sétáló, és szívesen maradna még, de a szoros idő már csak pár

ve arámi volt, de tudott ógörögül és héberül. Azt, hogy „én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem?” az anyanyelvén mondhatta. . . Az efféle híreken hamar átugranak a hívők, hiszen a lényeg maga az eszme – tán egy órája, hogy tanultuk. *Dicsértessék a Jézus Krisztus. . .* Odabent Vivaldi-zenével, és turistáknak kijáró ismertetővel fogadnak. *Őnök az Ige ezeréves színhelyén járnak. Több templom is állt e helyen, Árpád (állítólagos) sírja felett, a Szent István koráig visszavezethető Fehéregyház. Az épület Szent Péter és Pál prépostsági templom és királyi szálláshely volt, a XIV. századtól pedig királynék várkastélya. A tatárok lerombolták, helyére Nagy Lajos édesanyja, Erzsébet királyné, Szűz Mária tiszteletére épített újat. Később esperesi székhelyé vált, de a török dúlás elpusztította. . .*

